

Onderwerp Deltaplan Laaggeletterdheid 2023-2026:
Nieuwegein Basisvaardig

Datum 21 augustus 2023

Raadsvoorstel

2023-280

Afdeling

E-mailadres opsteller m.vandeven@nieuwegein.n
|

Portefeuillehouder Guido Bamberg

Onderwerp

Deltaplan Laaggeletterdheid 2023-2026: Nieuwegein Basisvaardig

Gevraagd besluit

1. Het Deltaplan Laaggeletterdheid 2023-2026 Nieuwegein Basisvaardig vast te stellen, met daarin als belangrijkste aandachtspunten:
 - a. het vergroten van het bereik van inwoners met Nederlands als eerste taal (NT-1) met extra aandacht voor jongeren,
 - b. het versterken van het taalnetwerk en de integrale regierol van de gemeenten Nieuwegein,
 - c. het sturen op kwalitatief en laagdrempelig aanbod,
 - d. zorgdragen voor bewustwording en verbinding en
 - e. monitoren van het bereik en het effect op basis van jaarlijkse thema's.

Inleiding

Veel voorkomende begrippen in het plan:

NT-1: Nederlands als eerste taal. Personen die Nederlands als moedertaal hebben.

NT-2: Nederlands als tweede taal. Personen met een andere moedertaal dan het Nederlands.

In Nederland hebben naar schatting 2,5 miljoen mensen tussen 15 en 65 jaar moeite met lezen, spreken, schrijven en of rekenen. We spreken dan van laaggeletterdheid. Vaak heb je dan ook beperkte digitale vaardigheden. Laaggeletterdheid en digitale vaardigheden gezamenlijk noemen we basisvaardigheden. Gemiddeld 1 op de 6 mensen heeft moeite met de basisvaardigheden. Dat is een structureel en in omvang toenemend probleem.

In de gemeente Nieuwegein blijkt 12 procent van de bevolking tussen de 15 en 65 jaar laaggeletterd. Dit ligt op het landelijk gemiddelde (12%), maar boven het gemiddelde percentage van 5% in de arbeidsmarktregio Midden-

Utrecht. Als we alle leeftijden meetellen dan is het aantal laaggeletterden in Nieuwegein circa 8.200. Landelijk onderzoek toont aan dat gemiddeld twee derde van de laaggeletterden van Nederlandse afkomst is en een derde van buitenlandse afkomst.

De rijksoverheid zet de komende jaren extra in op beleid om laaggeletterdheid te herkennen en verder terug te dringen. Met het actieprogramma 'Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020 – 2024 Tel mee met Taal' zijn in september 2019 landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG voor de verdere uitwerking van het kabinetsbeleid. In de landelijke aanpak is vanaf 2024 een integrale regierol weggelegd voor gemeenten om de aanpak van laaggeletterdheid zelfstandig in te vullen.

Het voorliggende lokale plan is opgesteld met het doel NT1-ers en NT2-ers van Nieuwegein boven de 12 jaar (vanaf de basisschool conform richtlijnen rijksoverheid), die moeite hebben met basisvaardigheden, beter te bereiken en hen een passend aanbod te doen waarmee ze een stap verder kunnen zetten in hun persoonlijke ontwikkeling en in de maatschappij. In de begroting is hier over de periode 2023-2026 een bedrag van in totaal € 2.958.600 beschikbaar gesteld; bestaande uit rijkoverheidsmiddelen € 1.181.400, lokale middelen € 677.200 en programmabegrotingsmiddelen € 1.100.000.

Het huidige aanbod basisvaardigheden is veelzijdig, kleinschalig en wordt door diverse partners aangeboden.

Voor de partners betekent dit nieuwe plan meer focus, meer onderlinge samenwerking, gezamenlijk initiatief en inzet voor laaggeletterdheid. De samenwerking vindt reeds op onderdelen plaats, maar wordt geïntensiveerd; het elkaar kennen, elkaars aanbod afstemmen en verder ontwikkelen, ten behoeve van de doelgroep, is de te maken verdiepingsslag. Het uitvoeren van de regierol door de gemeente Nieuwegein speelt bij de borging een belangrijke rol.

In juni 2023 heeft de Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein een positief advies gegeven voor Nieuwegein Basisvaardig. De opgegeven aandachtspunten zijn allen overgenomen.

Gewenst effect

Vergroten van de basisvaardigheden van de inwoners van Nieuwegein.

Argumenten

- 1.1 We vergroten hiermee het bereik voor mensen die Nederlands als moedertaal hebben, met extra aandacht voor jongeren.*

In de gemeente Nieuwegein worden met het huidige basisvaardigheden aanbod grotendeels NT2-ers bereikt, terwijl

onderzoek aan toont dat twee derde van de laaggeletterden in Nederland van Nederlandse afkomst is.

1.2 Het versterken van het taalnetwerk en integrale regierol voor de gemeente.

De aanpak van laaggeletterdheid vraagt om een lange adem. Een sterk netwerk vormt het fundament voor deze aanpak en bestaat uit toeleiders, bedrijven, taalaanbieders en bibliotheken en de gemeente Nieuwegein. Door de integrale regierol versterken we de integrale aanpak met partners. De regierol van de gemeente speelt bij de uitvoering en borging van dit plan een belangrijke rol. Deze regierol bestaat uit:

- het regisseren en initiëren van nieuwe ontwikkelingen en het creëren van voldoende variëteit in het aanbod
- niet alleen kennis en overzicht hebben van het netwerk en de lopende initiatieven, maar ook een visie op de sterke en zwakke punten van het netwerk en waar het netwerk naar toe zou moeten gaan.
- het realiseren en behouden van steun van de betrokkenen organisaties in het netwerk is niet alleen een belangrijke conditie voor het realiseren van voldoende uitkomsten, maar moet ook actief worden bevorderd en onderhouden.
- het vormen en behouden van een netwerk.
- Het gebruik maken van de beschikbare sturingsinstrumenten

1.3 We sturen op laagdrempelig en kwalitatief aanbod.

Mensen met moeite met de basisvaardigheden zijn in de gehele samenleving verweven. Er zijn grote verschillen in beginsituatie, leerwensen, aanpak en achterliggende multi-problematiek. Dit noodzaakt tot een veelzijdig kleinschalig aanbod afgestemd op de doelgroepen en tussen de samenwerkingspartners en gemeente. Voor werkenden die hun basisvaardigheden willen verbeteren is er bijvoorbeeld in de avonduren onvoldoende aanbod.

1.4 We versterken hiermee bewustwording en verbinding.

Laaggeletterdheid is nog steeds omgeven door een gevoel van schaamte (vooral NT1-ers), waardoor veel laaggeletterden onder de radar blijven. Het vinden en bereiken van de doelgroep verbeteren we door het (h)erkennen en de doorverwijzen bij de partners te trainen. Bewustwording van laaggeletterdheid bij professionals, bedrijven, gemeenten en ketenpartners vergroot hun kennis, communicatievaardigheden en (screenings)vaardigheden. Hierdoor worden mogelijke signalen van laaggeletterdheid eerder bespreekbaar gemaakt en wordt vaker door verwezen naar een passend educatie aanbod. Verbinding maken, door gezamenlijke projecten, tussen het aanpakken van laaggeletterdheid en overige beleidsterreinen van de gemeenten, zoals participatie, jeugd, onderwijs, zorg, schuldhulpverlening en minima- en armoedebeleid is noodzaak.

- 1.5 *Het monitoren en benchmarken van bereik en effect van het aanbod.*
Verbeteren van de basisvaardigheden heeft ook invloed op de overige levensdomeinen. Om dit te meten gebruiken alle partners de landelijk impactmonitor. Hierbij wordt gemeten: welke impact een leertraject (taal, reken en digitale vaardigheden) heeft op de verschillende levensdomeinen (gezondheid, assertiviteit, ontmoeten & ondernemen, financiële vaardigheden, arbeidsmarktpositie etc.), duurzaamheid van de ervaren impact van de deelnemers, welke onderdelen van de leeromgeving zijn van invloed op de behaalde resultaten etc. Dit wordt tevens vergeleken met het landelijke gemiddelde.
- 1.6 *Voorwaarde voor een geslaagde aanpak van laaggeletterdheid is dat de aanpak integraal toegepast, doorleefd en geborgd wordt.*
Laaggeletterdheid is niet een op zichzelf staand fenomeen, maar met elk domein binnen de gemeente en samenleving gelinkt. Om dit te bewerkstelligen gaan we werken in jaarlijkse thema's; Gezin, Werk & Participatie, Geld & Schulden, Gezondheid, waarmee we aansluiten op de aanpak laaggeletterdheid vanuit de overheid en vanuit de landelijke organisaties, zoals Stichting Lezen & Schrijven. Werken in thema's geeft focus en hierdoor beklijft de noodzaak tot aanpak van laaggeletterdheid, binnen de samenleving, gemeente en (subsidie)partners.

Kanttekeningen

- 1.1 *Naast de extra focus op inwoners met Nederlands als moedertaal blijft het nodig om aandacht te besteden aan personen met een andere moedertaal dan het Nederlands (NT-2).*
Op dit moment is deze aandacht voor NT-2 op basis van jarenlange ervaring binnen het taalnetwerk voldoende geborgd. Vanuit de regierol zal de gemeente hier alert op moeten blijven;
- 1.2 *Uitvoering van de projecten kan enige vertraging oplopen door het niet direct kunnen vinden van de juiste professionals c.q. vrijwilligers om het project uit te voeren.*
Er is vooralsnog binnen de gemeente niet voldoende formatie om de regierol voor de uitvoering van het deltaplan te pakken. Deze formatie is in het projectplan ingerekend en hierover zijn we binnen de gemeente in gesprek om dit volwaardig in te vullen.

Financiële aspecten

De middelen om het taakveld laaggeletterdheid te financieren komen van het Rijk, uit lokale middelen en de programmabegroting. De centrumgemeente Utrecht ontvangt de Rijks middelen (WEB middelen). De centrumgemeente keert het budget naar evenredigheid uit aan de gemeenten in de regio. Vanuit gemeentelijke en Rijks middelen wordt het non- en formele aanbod gefinancierd. In de onderstaande tabel zijn de begrote budgetten weergegeven. De extra vrijgemaakte middelen voor het versterken van basisvaardigheden van de inwoners van Nieuwegein, in totaal € 1.100.000, zijn gedurende de gehele collegeperiode in te zetten.

Financiering gemeente Nieuwegein	Doel	2023	2024	2025	2026	Totaal 2023-2026
WEB Middelen (rijksoverheid)	(Non)-formeel	€ 281.400	€ 300.000 *	€ 300.000 *	€ 300.000 *	€ 1.181.400
Lokale middelen	Non- en informeel aanbod	€ 161.800	€ 166.800	€ 171.800	€ 176.800	€ 677.200
Programmabegroting middelen	Versterken basisvaardigheden	€ 400.000	€ 400.000	€ 300.000		€ 1.100.000
Totaal beschikbare gelden		€ 843.200	€ 861.800	€ 761.800	€ 461.800	€ 2.958.600

*Betreft een schatting, de definitieve beschikking van het Rijk volgt jaarlijks na Prinsjesdag. Deze gelden worden op Lekstroom niveau samengevoegd en verdeeld over NL-Training en het Taalhuis.

Communicatie aspecten

Elk jaarthema wordt voorbereid met een jaarplan inclusief communicatieplan. Dit communicatieplan omvat communicatie voor doelgroep, inwoners, samenwerkingspartners, bedrijven.

Eind 2023 organiseren we een vrijwilligersbijeenkomst en een werkgeversbijeenkomst om hen mee te nemen in dit plan. Interne communicatie binnen de gemeente vindt plaats in afstemming met de afdeling communicatie.

Uitvoering

Om de regierol van de gemeente voldoende uit te voeren is vanaf januari 2024 een inzet van een beleidsadviseur van 12 uur in de week noodzakelijk. De kosten van deze beleidsadviseur worden bekostigd uit de structurele lokale middelen en zijn hierdoor langjarig gegarandeerd. Tot eind 2023 wordt de functie vervuld door de huidige projectleider. Binnen de gemeente zijn we reeds in gesprek om op persoonsniveau de juiste invulling te vinden voor de periode vanaf januari 2024.

Bijlagen

1. Deltaplan Laaggeletterdheid 2023-2026: Nieuwegein Basisvaardig
2. Advies op het Deltaplan laaggeletterdheid Nieuwegein Basisvaardig van Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein
3. Raadsbesluit

burgemeester en wethouders,

Ellie Liebregts
Secretaris

Marijke van Beukering-Huijbregts
burgemeester